

Dit wetsontwerp werd in handen gesteld van de vaste Commissie voor Financiën. Deze nodigde in de *Staatscourant* van 7 januari jongstleden instellingen en personen die tot haar meningsvorming zouden willen bijdragen uit, om uiterlijk einde februari hun opmerkingen aan haar toe te zenden. De commissie ontving hierna adressen van de nederlandse bankiersvereniging, het bankierskantoor J. Straus & Zoon te Roermond en van de coöperatieve centrale boerenleenbank tezamen met de coöperatieve centrale raiffeisenbank. De commissie is deze instellingen erkentelijk voor hun commentaar, dat op de griffie ter inzage is nedergelegd.

De commissie heeft de eer als volgt van haar voorlopige bevindingen te rapporteren.

Inleiding

Zeer vele leden waren verheugd over de indiening van dit wetsontwerp, waarnaar zij de laatste jaren geregeld hadden gevraagd. Zij realiseerden zich na lezing ervan, dat aan de indiening inderdaad een intensief overleg met vele betrokkenen moet zijn voorafgegaan. Mede vanwege de vele technische en nogal gecompliceerde details, die veelal door personen buiten de bankwereld niet zo eenvoudig te toetsen zijn, kwam het bovengenoemde leden verstandig voor, om in belangrijke mate af te gaan op reacties uit de kring der betrokkenen zelf en in dank nota te nemen van het feit, dat over een groot aantal onderdelen overeenstemming is bereikt.

De directe aanleiding voor het parlement - zo memoreerden deze leden - om een verbetering te vragen van het toezicht op de bankwereld in ruime zin, was de déconfiture ongeveer 5 jaar geleden van een bank, die veel sociaal onrecht meebracht en het noodzakelijke vertrouwen bij het publiek voor een deel aantastte. Intussen doen zich in de financiële wereld steeds nieuwe ontwikkelingen voor, ook wat betreft de aard van de instellingen, die zich tot het publiek wenden. In dit verband is het de vraag of de nieuwe wet wel de zekerheden zal kunnen geven, die wellicht velen onder het „publiek-met-wat-spaargeld” ervan verwachten. De wet zal immers geen controle brengen op beleggingsinstellingen, die zich meer en meer tot het uit de aard der zaak ondeskundige publiek wenden. Al beseften de leden die hierop wezen dat beleggingsinstellingen geen credietinstellingen zijn, toch signaleerden zij de behoefte om ook in dit onderdeel van de financiële wereld wat meer beveiliging tegen wanbeheer te verschaffen. Is de Minister het met deze opvatting eens en - zo ja - ziet hij dan in het kader van de nieuwe wet mogelijkheden tot soelaas, eventueel na uitbreiding der bepalingen, of is het juister de nodige voorzieningen in afzonderlijk verband te treffen? Zo dit laatste het geval is, kan de Minister dan mededelen of hiermee al een begin is gemaakt?

De belangrijkste criteria, waaraan eerdergenoemde leden de voorgestelde regels wilden toetsen waren:

- Het algemeen belang, monetair gezien;
- De garanties voor de crediteuren die steeds meer massaal betrokken zullen zijn bij financiële instellingen, ressorterend onder deze wet;

– De zuiverheid van de concurrentieverhoudingen, die gewenst is omdat de betrokken financiële instellingen grotendeels worden gedragen door het particulier initiatief en waarbij ook een rol speelt de verhouding tussen Nederlandse en buitenlandse instellingen, die rechtstreeks dan wel onrechtstreeks in Nederland opereren;

– De mate waarin deze wet zal bijdragen tot de uniformering van voorschriften in Europees verband.

Dit laatste criterium vormde voor de aan het woord zijnde leden aanleiding om reeds in dit algemene onderdeel van het verslag een citaat te doen opnemen uit een artikel van prof. H. Bosman in „Bank- en Effectenbedrijf” van december 1970 (blz. 418, rechterkolom): „Van de toch langzamerhand groeiende gedachte van eenheid in de E.E.G. is in dit ontwerp nog vrijwel niets te bespeuren. Wat mij vooral opvalt, is het bijna geheel ontbreken van een beroep op buitenlandse ervaring om nieuwe bepalingen te motiveren. Het zal zaak zijn om in de toekomst daar sterk op te letten, ook al om een eerste aanzet voor een meer uniforme bankwetgeving in E.E.G.-verband te verkrijgen”. Het is de reactie van de Minister op dit citaat dat te meer van betekenis is, nu in de laatste maanden zo intensief gedacht en geconferend wordt over de totstandbrenging van een Europese monetaire unie?

Vele andere leden merkten op dat de aanbidding van het wetsontwerp slechts na een zeer langdurige voorbereiding heeft plaatsgevonden. Was de surséance van een handelsbank in 1966 de directe aanleiding tot wijziging van het bestaande regiem, de Regering en De Nederlandsche Bank hebben het blijkbaar niet nodig geoordeeld de nodige verscherping en verzwaring van het toezicht met spoed tot stand te brengen. De bedoelde affaire ligt immers al weer bijna zes jaren achter ons.

Boven een incidentele herziening heeft de Regering de voorkeur gegeven aan volledige herschrijving van de wet. Hiermee was natuurlijk veel tijd gemoeid, temeer omdat de Regering – naar de mening van de leden nu aan het woord terecht – veel waarde hechtte aan diepgaand overleg met representatieve organisaties van het credietwezen. De genoemde leden zouden gaarne kennis nemen van de door deze organisaties en door de Bankraad uitgebrachte adviezen, opdat zij zich even diepgaand kunnen oriënteren als de Regering. Die kennisneming door het parlement achtten zij eigenlijk vanzelfsprekend.

Zij merkten vervolgens op dat het overleg heeft geleid tot vele vernieuwde en nieuwe regelingen. Sommige daarvan zijn ingegeven door incidenten zoals het bovengenoemde, andere hangen samen met ontwikkelingen als de branchevervaging en de internationalisering in het credietwezen, weer andere lopen vooruit op mogelijke toekomstige verschijnselen zoals het optreden van „ten naaste bij-banken”. Nu de Regering een streven naar volledigheid heeft doen prevaleren boven het betrachten van spoed, vroegen de hier betogende leden zich af, of zij niet nog iets langer had kunnen wachten, niet zozeer met het oog op de autonome groei van het credietwezen, die telkens nieuwe verschijningsvormen aanneemt en zal blijven aannemen, als wel vanwege de stroomversnelling, waarin – naar het zich laat aanzien – de economisch-politieke integratie van Europa zal geraken.

De Raad der Europese Gemeenschappen heeft immers in zijn buitengewoon belangrijke resolutie van 9 februari 1971 onder meer aan de centrale banken verzocht hun politiek te coördineren, en aan het monetair comité en het comité van presidenten van de centrale banken opgedragen de werkzaamheden betreffende de harmonisatie van de instrumenten van het monetair beleid voort te zetten (kamerstuk 11 146). Is de Minister er zeker van dat het wetsontwerp in deze coördinatie en harmonisatie zal blijken te passen? Wil hij een overzicht geven van de belangrijkste verschillen in de nationale wettelijke bepalingen en hun toepassing binnen de E.E.G.? Wil hij mededelen in welk stadium de unificatie resp. harmonisatie van het bankrecht verkeert?

Nu zoveel in beweging is, stelden bovengenoemde leden de vraag of de Minister – om regering en parlement dubbel werk

te besparen – bij nader inzien toch geen voordelen aanwezig zou achten in snelle partiële wetswijzigingen op de voornaamste knelpunten met uitzicht op een algemene herziening wanneer overleg en overeenstemming in Europa verder zullen zijn gevorderd. De in Nederland gevoerde gedachtenwisseling behoeft daardoor niet vergeefs te zijn. Zij zal integendeel op de internationale besprekingen bevruchtend kunnen uitwerken.

Overigens vroegen deze leden zich af, of de Minister zich omtrent het overleg met representatieve organisaties niet al te juichend uitlaat. Met name de procedure inzake het sociaal-economisch toezicht zou „blijkens de sedert 1956 daarmede opgedane ervaring, in alle opzichten (hebben) voldaan” (memorie van toelichting, blz. 12, linkerkolom). Betekent dit dat het monetaire beleid in geen enkel opzicht en op geen enkel moment heeft gefaald? Of zijn beoordelingsfouten steeds door het bankwezen en de monetaire autoriteiten gelijkelijk gemaakt? Of hebben deze laatste bij meningsverschillen hun wil altijd kunnen doorzetten?

Nu de wet geheel is herschreven, zou naar het oordeel van deze leden een algemene evaluatie van het sinds 1956 gevoerde monetaire beleid in de toelichting niet hebben misstaan. Zij achtten het toch reeds zeer onbevredigend dat de regering zich verzet tegen een confrontatie tussen parlement en directie van De Nederlandsche Bank, zulks terwijl de president – overigens terecht – wél contacten met de pers onderhoudt en stemhebbend lid is van een publiekrechtelijk college, de Sociaal-Economische Raad. Budgettaire en fiscale problemen kunnen de Kamers tot in de kleinste details bespreken, het monetaire doen en laten blijft met een zekere geheimzinnigheid omgeven. Waarom heeft de Minister deze gelegenheid niet aangegrepen om de effectiviteit van verschillende monetaire instrumenten over een reeks van jaren te illustreren? Kan hij inzicht verschaffen niet alleen in de gebleken globale effecten van liquiditeitsverkrapping en -verruiming, maar ook in de gevolgen voor de werkgelegenheid, gesplitst naar sectoren en ondernemingscategorieën? Zijn niet vooral kleine en middelgrote bedrijven het slachtoffer geworden? De toelichting, thans overwegend verbaal en formeel van karakter, zou – zo meenden genoemde leden – door een beschouwing over dergelijke vragen wellicht aan duidelijkheid hebben gewonnen.

Het was verscheidene leden opgevallen dat de kritische opmerkingen in de literatuur en in de aan de Kamer gerichte stukken zich beperken tot detailbezwaren en dat in het algemeen werd ingestemd met het voorstel. De leden nu aan het woord verheugden zich erover, dat een wetsontwerp dat vrij ver ingrijpt in de bedrijfsuitoefening van credietinstellingen zoveel waardering ontmoet. Zij meenden dit te moeten toeschrijven aan de omstandigheid, dat een diepgaande gedachtenwisseling tussen de ontwerpers van de wet, De Nederlandsche Bank en het betrokken bedrijfsleven heeft plaatsgevonden. De conclusie van prof. Bosman dat „het voorgelegde wetsontwerp een knap en belangrijk werkstuk is, dat het bankwezen en andere geïnteresseerden op verschillende vraagstukken wijst”, achtten zij veelzeggend en konden zij volledig onderschrijven. Aan de opstellers van het ontwerp komt dan ook zeker een woord van lof toe.

Artikel 1, lid 1, letters a en b

Het doet ietwat vreemd aan, dat de belangrijkste groep financiële instellingen, die onder de reikwijdte van de wet vallen, nl. de algemene banken in het eerste lid, letter b negatief, als restpost gedefinieerd zijn. Was een andere formulering niet mogelijk geweest?

Volgens de definitie onder letter a, moeten – zo merkten zeer vele leden op, waar verscheidene leden zich bij aansloten – credietinstellingen „in belangrijke mate” zowel actieve als passieve handelingen verrichten. De memorie van toelichting (blz. 10, rechterkolom) denkt hierbij aan de volgende normen: de ter beschikking verkregen gelden met een opvraagbaarheid van maximaal twee jaren zullen tenminste 40 pct. van de totale vreemde middelen moeten belopen en de kredietuitzettingen en beleggingen zullen tenminste 30 pct. van de balanstelling moeten uitmaken. Aangezien dit relatieve normen

zijn, worden ondernemingen, die absoluut gezien een omvangrijk financieel bedrijf uitoefenen, doch niettemin onder de normen blijven, niet getroffen door de vele, vaak nogal strikte voorschriften, die in belangrijke mate de rentabiliteit kunnen aantasten. Hierdoor kan, zo meenden de aan het woord zijnde leden, een verstoring van de concurrentie optreden. Is de Minister bereid te verklaren, dat de voorhands in zijn voorstellen liggende normen voor aanpassing in benedenwaartse richting in aanmerking komen, wanneer de omstandigheden – waarbij gedacht moet worden aan zodanige ontwikkelingen, dat een belangrijke concurrentieverstoring optreedt – daartoe aanleiding geven?

Dezelfde leden zagen overigens nog gaarne verduidelijkt waarom bij een opvraagbaarheid van twee jaar precies de monetair relevante grens wordt bereikt.

Is het – zo werd tenslotte uit de commissie gevraagd – in verband met de in artikel 24 gestelde eis van meerhoofdig bestuur, nog juist te spreken van natuurlijke personen?

Artikel 1, lid 3

Zeer vele leden hadden met belangstelling kennis genomen van hetgeen in de memorie van toelichting (blz. 18, linker kolom) over de „geldschietbanken” wordt vermeld. Zij verzochten – aansluitende aan opmerkingen in het voorlopig verslag ter zake van het ontwerp van wet op het consumptief krediet (stuk 9952, nr. 5) – met de grootst mogelijke nadruk om een zodanige regeling dat voor deze instellingen niet alleen het drievoudig, maar zelfs ook het tweevoudig toezicht voorkomen wordt. Tussen de Nederlandsche Bank en de Ministers van Economische Zaken en van C.R.M. dient hiertoe een coördinerende afspraak te worden gemaakt. Kan hierover iets in de memorie van toelichting worden medegedeeld?

Artikel 13

De Nederlandse bankiersvereniging – zo merkten zeer vele leden op – acht een wettelijk voorschrift gewenst volgens hetwelk de aanwijzingen van de bank, genoemd in lid 2 – dan wel de daaraan ten grondslag liggende beginselen – steeds worden gepubliceerd. Zij wijst in dit verband op de grote betekenis van het bedrijfseconomische toezicht enerzijds voor de crediteuren van credietinstellingen en anderzijds voor de concurrentieverhoudingen tussen verschillende categorieën credietinstellingen. Heeft de Minister er bezwaren tegen om hieraan tegemoet te komen en – zo ja – wil hij deze dan mededelen? Verscheidene leden deelden mede eveneens deze vraag te hebben willen stellen.

Artikel 14

In tegenstelling tot de bestaande voorschriften, die conjunctureel bepaald zijn, hebben de hier neergelegde bepalingen een structurele achtergrond, zo constateerden zeer vele leden. In zijn eerder geciteerde artikel (blz. 415, rechterkolom) vraagt prof. Bosman zich af of een structurele liquiditeitsreserve niet eerder op haar plaats zou zijn, dan een kasreserve, welke laatste een credietinstelling altijd zou verkrijgen ten laste van de andere liquiditeiten. Hierdoor zou de potentie tot credietverlening eigenlijk niet worden gewijzigd, hetgeen terecht volgens Bosman wel de intentie van de wetgever is. De aan het woord zijnde leden ontvingen graag een reactie van de Minister hierop en ook een nadere uitwerking van diens tweede argument voor de structurele kasreserve, als zou deze een additioneel financieringsmiddel vormen voor de monetaire goud- en deviezenvoorraad van Nederland, waaraan behoefte zou bestaan vanwege het relatief teruglopen van de bankbiljettencirculatie. Kan de bewindsman daarbij iets uitvoeriger dan in de memorie van toelichting ingaan op de achterliggende filosofie wat betreft de verhouding tussen de goud- en deviezenvoorraad en het binnenlandse geldwezen?

Op blz. 20 van de memorie van toelichting (linkerkolom bovenaan) memoreert de Minister het overleg met het bankwezen over een eventuele rentevergoeding voor de bij de Bank aan te houden tegoeden. Het wetsontwerp sluit deze moge-

lijkheid niet uit. De zojuist aan het woord zijnde leden zouden hieromtrent gaarne iets meer vernemen, aangezien het verschil tussen een renteloos en een rentedragend tegoed niet gering is. Welke omstandigheden zouden aanleiding zijn wél rentevergoeding te geven en welke om dat na te laten?

Het tweede structurele instrument is vervat in de regeling van de netto positie van het bankwezen ten opzichte van het buitenland. Dat er grenzen aan de passief-positie ten opzichte van het buitenland worden gesteld – zoals ook nu gebeurt – kwam laatstgenoemde leden begrijpelijk voor. Minder begrijpelijk achtten zij echter het gevaar, dat de bewindsman vrees van een oplopende *actief* positie t.o.v. het buitenland. Denkt de Minister hierbij aan een verschuiving van deviezenreserves van de centrale bank naar de algemene banken? Wil hij dit nader toelichten?

Zeer vele en verscheidene leden informeerden waarom hier de „na overleg procedure” is gekozen, terwijl de Minister toch stelt, dat de „in overleg procedure” met betrekking tot het sociaal-economisch toezicht tot heden uitstekend heeft gewerkt.

Vele andere leden stemden in met de nieuwe regelingen inzake een structurele kasreserve en inzake de netto buitenlandse positie zowel passief als actief. De daardoor te ondersteunen regulering van de binnenlandse liquiditeitsmassa juichten zij toe. Huns inziens kan echter het monetaire beleid hiermee niet volstaan. Aan de financiële verhoudingen tussen buitenlandse personen en ondernemingen enerzijds en Nederlandse banken anderzijds worden nu immers wel beperkingen opgelegd, maar kapitaalvlucht uit Nederland en kapitaalimport ten behoeve van Nederlandse ondernemingen zonder bemiddeling van een bank in Nederland blijven onverlet. Hebben echter juist dergelijke kapitaalbewegingen in de laatste jaren het monetaire evenwicht in ons land en in andere landen niet in meerdere of mindere mate ontkracht? De vrijheid van kapitaalverkeer voorzien in het Verdrag van Rome zal – naar de mening van de leden die deze vraag stelden – gepaard moeten gaan met een zowel naar instrumenten als naar richting en intensiteit geharmoniseerd monetair beleid in de verschillende lidstaten. Hoe zal nu deze wet zich verhouden tot de op handen zijnde wettelijke regeling inzake financiële betrekkingen met het buitenland?

Ook de leden nu aan het woord informeerden, waarom de voorschriften inzake de structurele kasreserve en de buitenlandse positie zullen kunnen worden gegeven *na* overleg met de representatieve organisaties, terwijl voor het huidige instrumentarium de *in* overleg-procedure wordt gehandhaafd, mede omdat deze – naar de Minister zegt – zo uitstekend heeft voldaan. Wordt de autonomie van de Bank zo niet al te groot? Is er geen behoefte aan een andere vorm van tegenwicht, bijvoorbeeld door het parlement in te schakelen?

Artikel 15

Dit artikel regelt het conjuncturele aspect van het sociaal-economisch toezicht. Het brengt, naar zeer vele leden hadden begrepen, weinig wijzigingen, althans geen fundamentele wijziging in de thans bestaande situatie. Wel informeerden deze leden of de mogelijkheid van credietbeperking in haar uitwerking op de cliënten die credieten behoeven, niet discrimineert. Het midden- en kleinbedrijf is immers, anders dan vele naamloze vennootschappen, niet in staat op alternatieve wijze, bijv. via de kapitaalmarkt, aan zijn financieringsbehoefte te voldoen. Wordt deze ongelijkheid der kansen wel voldoende onderkend? De aan het woord zijnde leden meenden dat deze situatie extra aandacht behoeft in perioden waarin zelf-financiering buitengewoon moeilijk is, b.v. vanwege grote loonstijgingen, vanwege een strak prijsbeleid of vanwege een niet geringe druk der directe belastingen.

Artikel 16

De Nederlandse bankiersvereniging merkt op dat de centrales tezamen met de aangesloten instellingen niet alleen – zoals nu al het geval is – voor het sociaal-economisch toezicht als één geheel moeten worden beschouwd, doch ook voor het

bedrijfseconomisch toezicht. Zij acht dit een logisch uitvloeisel van de juridische en economische verbondenheid van de coöperatieve banken, die de memorie van toelichting zelf erkent in de passages, waarin wordt verklaard waarom voor hen geen absolute normen zullen gelden (blz. 17, links boven) en waarom van hen geen minimum eigen vermogen wordt gevraagd (blz. 21, rechts onder). De consolidatie van de coöperatieve banken voor het bedrijfseconomisch toezicht zou gewenst zijn, zowel vanuit het gezichtspunt van crediteurenbescherming als vanuit dat der concurrentieverhoudingen. Prima vista kwamen deze opmerkingen zeer vele leden en verscheidene leden logisch en juist voor. Gaarne kenden zij terzake, uitvoeriger geadstrueerd dan in de memorie van toelichting, de visie, eventueel de nadere visie van de Minister.

Om analoge redenen als bij artikel 13 vermeld, ziet de bankiersvereniging voorts gaarne publikatie van de richtlijnen voorgeschreven. Zeer vele leden, waarbij verscheidene leden zich aansloten, informeerden of de Minister bezwaar zou hebben tegen een dergelijke bepaling en – zo ja –, welk.

Artikel 17

Dit artikel verbiedt aan de credietinstellingen bepaalde handelingen te verrichten zonder voorafgaande verklaring van geen bezwaar van de Bank. Zeer vele leden achtten de meeste van deze bepalingen voor de hand liggend. Zij vloeien voort hetzij uit bescherming der crediteuren (b.v. bij verkleining van het eigen vermogen) hetzij uit de noodzaak van controle op de structuur en de macht van het bankwezen (bankfusies).

Het wetsontwerp breidt echter het aantal handelingen, waarvoor de verklaring van geen bezwaar nodig is ten opzichte van de huidige wet en de huidige praktijk uit. De genoemde leden dachten hierbij vooral aan de voortaan noodzakelijke toestemming tot het aangaan van deelnemingen in andere instellingen dan banken. Hierbij wordt als deelneming beschouwd een belang van meer dan 5 pct. van het eigen vermogen van de betrokken onderneming of instelling. De aan het woord zijnde leden achtten de toelichting op deze regeling, met prof. Bosman (blz. 417, linkerkolom) summier. Aan welke ongewenste ontwikkelingen denkt de Minister en wat verstaat hij precies onder „banques d'affaires”? In welk opzicht wordt hier geraakt aan de positie van crediteuren en in hoeverre acht de Minister een dergelijke deelneming, die maar een heel gering percentage of promillage van het balanstotaal van een bank behoeft uit te maken, relevant voor de monetaire situatie? Op andere plaatsen, waar men eerder een bevoegdheid zou wensen van de bank, wordt deze niet verstrekt, „omdat de bank zich ter zake niet deskundig acht”, hier echter wordt – zo merkten genoemde leden op – een nieuwe bevoegdheid geschapen op een terrein, dat, althans naar hun voorlopig oordeel niet relevant is voor de doeleinden der onderhavige wet. Bovendien hielden deze leden zich hierbij nog voor ogen het criterium van de gelijke concurrentieverhoudingen. Andere ondernemingen dan credietinstellingen hebben wel de vrijheid om zonder beperking deelnemingen te verwerven, zelfs in credietinstellingen. Tenslotte kan de vraag rijzen of de positie van de Nederlandse credietinstellingen hier niet al te zeer aan banden wordt gelegd in vergelijking met filialen van buitenlandse banken in Nederland. Deze laatste zullen immers betrekkelijk eenvoudig de deelnemingen over een buitenlands kantoor kunnen leiden.

De Nederlandse bankiersvereniging wijst erop, dat de Europese Commissie bij de coördinatie van het bankrecht der lidstaten ter zake van deelnemingen door credietinstellingen een veel ruimer beleid wil voeren. Uit een werkdocument van de Commissie (nr. 14.626/XIV/70-N) zou blijken, dat de lidstaten aan credietinstellingen het deelnemen in andere bedrijven dan banken tot elke hoogte mogen en tot tenminste 20 pct. moeten toestaan. Welk bezwaar heeft de Minister ertegen om – wanneer dit inderdaad de richting is waarin de E.E.G. koerst – een dergelijke regeling reeds thans in ons land te introduceren? Zou hij niet zelfs dan nog daarmee een beperking aanbrengen op de thans bestaande situatie?

Ook vele andere leden verbaasden zich dat de Bank kennelijk wel deskundig genoeg wordt geacht voor het bedrijfseconomisch toezicht op vele deelnemingen, maar niet voor dat op de „ten-naaste-bij banken.” Bij de behandeling van het voorgestelde artikel 39 wilden zij hierop terugkomen. Deze leden konden zich overigens wat betreft de deelnemingen (juist niet met betrekking tot „ten-naaste-bij banken”) een alternatieve regeling van het toezicht denken. Zij doelden hierbij op beoordeling door een college van toezicht op fusies (en deelnemingen). Deze leden stelden prijs op een uiteenzetting door de Minister over de verhouding tussen dit wetsontwerp en het wettelijk regime inzake fusies waarover binnenkort een advies te verwachten is van de S.E.R.

In de huidige wet – zo merkten verscheidene leden op – is de ratio voor de verklaring van geen bezwaar, dat geen concentraties in de Nederlandse bankwereld plaatsvinden zonder toestemming van De Nederlandsche Bank. In de voorgestelde bepaling is de achterliggende gedachte een andere geworden. Is een stringente beperking niet gevaarlijk met het oog op de toenemende vestiging van filialen van buitenlandse bankinstellingen? Waaronder is niet het ruimere beleid dat de Europese Commissie voorstaat gevolgd?

Artikel 19

In het algemeen spraken zeer vele leden hun erkentelijkheid ervoor uit dat de monetaire autoriteiten oplossingen hebben weten te ontwerpen voor moeilijkheden zonder dat zij hiermee de fase hoeven te doen aanbreken van „het laatste middel”, dat meestal ook het einde van een credietinstelling betekent. Zij doelden hierbij in het bijzonder op de introductie van de zogenaamde „stille curatele”. De juridische implicaties van deze nieuwe figuur konden genoemde leden echter nog niet geheel overzien. Zij hadden wel begrepen dat, in verband met de niet-publikatie van de aanwijzing van een „stille curator”, de onbevoegd verrichte handelingen toch geldig zijn. Degene, die tegen de voorschriften van de stille curator heeft gehandeld, is echter strafbaar en bovendien tegenover de crediteuren van de betrokken kredietinstellingen mede aansprakelijk voor de schade welke uit zijn onbevoegd handelen kan voortvloeien. De vraag rijst hoe de crediteur een actie kan instellen tegen de betrokken overtreder, wanneer de crediteur niet kan weten – wegens het stille karakter dezer curatele – dat er een overtreding begaan is. Is de Minister overigens niet bevreesd dat het uitermate moeilijk zal zijn zulk een stille curatele inderdaad ten opzichte van de buitenwereld geheim te houden? Indien dat niet lukt, is de betekenis van deze nieuwe vondst nagenoeg nihil.

De nieuwe constructie maakt het ook nodig – zo meenden dezelfde leden – de bevoegdheden van de vergadering van aandeelhouders van de credietinstelling aan banden te leggen. Hoe stelt de Minister zich dit in de praktijk voor?

Het was vele andere leden opgevallen dat voor overneming door een financieel krachtiger instelling overleg is voorgeschreven met de voorzitter van de representatieve organisatie waaronder de credietinstelling in moeilijkheden ressorteert. Dit zou een garantie zijn „tegen iedere schijn van partijdigheid ten gunste van de ondernemende instelling” (memorie van toelichting blz. 14, rechterkolom). Deze leden twijfelden niet aan het nut van overleg, ook niet in zulke individuele gevallen maar moesten bezwaar maken tegen de suggestie dat men De Nederlandsche Bank ooit van partijdigheid zou kunnen verdenken. Zelfs de gedachte daaraan zou het vertrouwen in het geld- en credietwezen kunnen ondermijnen.

Artikel 22

De memorie van toelichting noemt op blz. 21, rechtsonder, een bij K.B. vast te stellen bedrag van f 500 000 als minimaal eigen vermogen voor algemene banken, nodig om in aanmerking te komen voor de titel „bank” en voor al wat aan die titel voor voor- en nadelen verbonden zal zijn. Ook onder de huidige wet wordt een instelling die wel onder de definitie van handelsbank valt, maar niet aan een bedrag aan eigen middelen van f 100 000 toekomt, niet in het register ingeschreven en dus

niet onder het toezicht gebracht. Onder de nieuwe wet komt daar nu de sanctie bij dat zij zich niet meer „bank” of „bankiershuis” mag noemen. Even afziende van de andere voorwaarden, wordt een vervijfvoudiging voorgesteld van de minimaal te eisen eigen middelen, terwijl de vigerende wet van 1966 dateert. Het kwam zeer vele leden voor, dat toch wel de grootst mogelijke omzichtigheid dient te worden betracht, alvorens een bank, die volledig aan de thans bestaande voorschriften voldoet, die van de Bank nooit op of aanmerkingen heeft gehad en als zeer betrouwbaar ter plaatse bekend staat, vanwege het niet voldoen aan de eis van een eigen middelenbestand van f 500 000, te dwingen tot beëindiging van zijn zelfstandig bankiersbestaan. De overgangsbepaling neergelegd in artikel II B van het wetsontwerp, geeft deze instellingen nog wel drie jaar om aan de nieuwe eisen te voldoen. De aan het woord zijnde leden vroegen zich evenwel af hoe een niet-N.V., die derhalve geen aandelen kan uitgeven, uit eigen middelen, bij de huidige belastingdruk, in drie jaar een eventueel manco zal kunnen inhalen. Zij drongen er bij de bewindsman op aan hier de grootst mogelijke soepelheid te doen betrachten, te meer omdat het naar hun mening vooral de relatieve cijferverhoudingen zijn, die de solvabiliteit en liquiditeit van een bank bepalen en veel minder de absolute.

Artikel 23

Vele andere leden was het opgevallen dat in de opsomming van het uitgebreide toezichtarsenaal die de memorie van toelichting op blz. 14, linkerkolom, verstrekt, het voornaamste element, namelijk de publicatie van de door een registeraccountant goedgekeurde jaarstukken, ontbreekt. Deze leden achtten publiciteit het beste middel tegen geknoei en stelden in verband hiermee de vraag of de Minister het treffen van specifieke maatregelen door De Nederlandsche Bank in de toekomst nog waarschijnlijk acht en, zo ja, in welk stadium deze dan zin kunnen hebben. Dit zal immers alleen het geval zijn wanneer het publiek nog niet argwanend is geworden.

Artikel 24

Welke overwegingen liggen ten grondslag aan het voorstel om ook ontheffing te kunnen verlenen van het vereiste aantal van drie commissarissen? Hiervoor kunnen naar het inzicht van zeer vele leden niet dezelfde motieven worden aangevoerd als voor wat betreft de noodzaak dat een directie gedurende korte tijd eenhoofdig is.

Artikel 26, lid 8

In een artikel in het jongste februarinummer van „Bank- en Effectenbedrijf” (blz. 56 linksonder en rechtsboven) maakt dr. H. J. Pabbruwe de volgende opmerkingen over de zogenaamde noodregeling, die zeer vele leden – zelf nog niet in de gelegenheid diepgaand de verhouding tussen deze regeling en surséance en faillissement te bestuderen – gaarne aan de Minister voorlegden. „Wat echter wel nieuws is, is dat de Bank tijdens faillissement of surséance van betaling van een kredietinstelling een verzoek tot het invoeren van de noodregeling bij de rechtbank aanhangig kan maken. Wordt dit verzoek ingewilligd, dan eindigt het faillissement, c.q. de surséance van betaling van rechtswege en regelt de rechtbank naar behoefte bijzonderheden en gevolgen van deze beëindiging. Nog daargelaten dat het wetsontwerp mogelijk verzuimt aan te geven, wie in zo'n geval van de zijde van de kredietinstelling door de rechtbank moet worden gehoord bij de behandeling van het verzoek van de bank, wordt de rechtbank een niet geringe taak opgelegd met betrekking tot de regeling van de bijzonderheden en gevolgen van de beëindiging van het faillissement of van de surséance van betaling. Wanneer de wetgever – in artikel 249 Faillissementswet – het nodig heeft gevonden de overgang van de surséance van betaling naar het faillissement te regelen, valt dunkt mij moeilijk in te zien, waarom de overgang van faillissement of surséance van betaling naar de noodregeling gevoeglijk ongeregeld kan blijven. Hetzelfde kan trouwens ook worden opgemerkt met betrekking

tot de overgang van de noodregeling naar het faillissement of naar de surséance van betaling, vermits de rechtbank óók de bijzonderheden en gevolgen van de beëindiging van de noodregeling naar behoefte zal moeten regelen. Het wil mij voorkomen, dat de memorie van toelichting wel enige aandacht aan dit belangrijke punt had mogen besteden”.

Artikel 27

Is het niet gewenst in de wet een maximumtermijn op te nemen binnen welke De Nederlandsche Bank de rechtbank van haar gevoelens blijk kan geven zulks met oog op de rechtszekerheid en een zo kort mogelijke tijdsduur van het geding?

Artikel 31

Laat de voorgestelde tekst ten onrechte niet de mogelijkheid open ook de rechten van individuele schuldeisers te wijzigen in plaats van die van groepen schuldeisers zoals ongetwijfeld de bedoeling is?

Moet voor „verwijzing” in de tweede zin gelezen worden „wijziging”?

Artikel 32

Is het niet gewenst in het derde lid, de woorden „desgevraagd tijdens de uitoefening van hun bevoegdheden” te vervangen door: „tijdens de uitoefening van hun bevoegdheden iedere drie maanden en daarnaast op verzoek”?

Artikel 36

Kan de Minister informatie geven over de tot heden verkregen ervaringen met betrekking tot de mogelijkheid van controle op filialen van buitenlandse banken in ons land?

Is voldoende rekening gehouden met de mogelijkheid van rechtstreekse operaties vanuit het buitenlandse kantoor, zonder dat die over de boeken van de Nederlandse vestiging lopen?

Artikel 39

Bespeurt de Minister reeds ontwikkelingen in ons land die spoedig ertoe kunnen leiden, dat van de hier te openen mogelijkheid van sociaal-economisch toezicht op „near-banks” gebruik gemaakt gaat worden? Denkt hij, dat het publiek het gemakkelijk zal aanvaarden, wanneer de Bank zich met zulke instellingen zal gaan inflaten, hen gaat controleren, van hen gegevens opvragen enzovoort, terwijl ieder bedrijfseconomisch toezicht, gericht op de bescherming van de crediteur ontbreekt? Acht hij het niet beter ook uit een oogpunt van zuivere concurrentieverhoudingen de Kroon de bevoegdheid te geven om ondernemingen die niet zozeer in hun passief bedrijf als bank optreden, doch wel in hun actief bedrijf (credietverlening en beleggingen) onder de bepalingen van artikel 39 te brengen en zou dan ook bedrijfseconomisch toezicht daarbij niet passen, uiteraard uitgeoefend op een aan de aard van die ondernemingen aangepaste wijze?

Uit deze vragen blijkt reeds dat de zeer vele leden die ze stelden, niet geheel overtuigd waren door het argument waarom de Bank op „near banks” geen bedrijfseconomisch toezicht zou mogen uitoefenen, namelijk omdat deze instellingen een actief bedrijf uitoefenen, ter zake waarvan de Bank zich niet deskundig acht. Zij zagen andere argumenten liever voorop staan, zoals de noodzaak van grotere zekerheid voor de crediteuren en de wenselijkheid van zoveel mogelijk gelijke concurrentieverhoudingen. Wanneer uit dien hoofde bedrijfseconomisch toezicht noodzakelijk geacht wordt, behoeft het feit dat de Bank op dit moment de deskundigheid met betrekking tot het actief bedrijf niet bezit geen reden te zijn die controle buiten de mogelijkheden der wet te laten. De aan het woord zijnde leden meenden dat, wanneer zulks noodzakelijk is, die deskundigheid wel op te bouwen zou zijn.

Het bereik van de wet kan tweërlei uitbreiding ondergaan. In de eerste plaats worden beperkende bepalingen getroffen ten aanzien van het tot stand komen van zgn. banques d'affaires. In de tweede plaats kunnen ten-naaste-bij-banken onder toezicht worden gesteld. In de benadering van beide ondernemingsvormen meenden vele andere leden een zekere

tegenstrijdigheid te ontdekken. Enerzijds namelijk krijgt De Nederlandsche Bank te oordelen over deelnemingen van ten minste vijf procent in allerlei mogelijke ondernemingen, ook en vooral buiten het eigenlijke bankwezen. Anderzijds echter zullen de ten-naaste-bij-banken alleen onderworpen zijn aan het sociaal-economische, niet aan het bedrijfseconomische toezicht. Daargelaten de vraag of het normatieve oordeel van de Minister over de deskundigheid van de Bank niet belangrijker behoort te zijn dan het oordeel van de Bank over haar eigen deskundigheid, zouden de leden hier aan het woord gaarne horen, hoe de Bank zich dan wel een mening kan vormen over omvangrijke deelnemingen van banken in de zin der wet in andersoortige ondernemingen. Bij de voortgaande sectorale vervlechting van het economisch leven – men denke ook aan de Amerikaanse conglomeraties – kwam het ook de leden nu aan het woord onvermijdelijk voor dat de Bank zich de nodige nieuwe deskundigheid, voorzover nog niet aanwezig, verwerft.

De aan het woord zijnde leden hadden reeds eerder in dit verslag opgemerkt dat het wetsontwerp in dit opzicht slechts vooruitloopt op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Daarbij is gedacht aan eenzijdige activiteiten, te financieren met kort vermogen. Kapitaalmarktinstellingen die in hoofdzaak beschikken over lang vermogen blijven buiten de werking van de wet, zoals hypotheekbanken en beleggingsmaatschappijen. Waarom is hier alleen de passiefzijde en niet het actief bedrijf als maatstaf genomen? Tussen welke minima en maxima hebben de liquiditeitspercentages aan de actiefzijde van resp. hypotheekbanken en beleggingsmaatschappijen zich de laatste vijf jaren bewogen?

De noodzakelijke verscherping en verzwarening van het toezicht houdt naar de mening van verscheidene leden toch wel gevaren in zich. Zoals de Nederlandse Bankiersvereniging terecht opmerkt wordt de vrijheid in de bedrijfsuitoefening van de onder de wet vallende financiële instellingen verkleind en wordt de vrijheid der buiten het bereik daarvan vallende instellingen die financiële diensten verrichten vergroot. De kansen op versterking van de concurrentieverhoudingen nemen toe. Het is dan ook de vraag of het wetsontwerp in dit opzicht ver genoeg gaat. Welke redenen zijn er, zo vroegen laatstgenoemde leden, om in concreto hypotheekbanken, de Bank voor Nederlandse Gemeenten, de Nationale Investeringsbank, de Waterschapsbank, afbetalings en huurkoopfinancieringsmaatschappijen en afdelingen van grote ondernemingen, die bankzaken verrichten, buiten de werking van de wet te houden? Weliswaar opent dit artikel de mogelijkheid deze instellingen onder het sociaal-economische toezicht te brengen indien zij in belangrijke mate korte gelden aantrekken, maar de vraag blijft of dit wel voldoende armslag geeft voor toekomstige ontwikkelingen. Moet ook hier geen bedrijfseconomisch toezicht komen zowel met het oog op de concurrentieverhoudingen als ter bescherming van de crediteuren?

Zou het onderhavige artikel – zo vroegen laatstgenoemde leden vervolgens – niet zodanig moeten worden gewijzigd, dat de Kroon de bevoegdheid krijgt om ondernemingen die niet zozeer in hun passief bedrijf, doch wel in hun actief bedrijf als bank optreden onder de near-bank bepaling te brengen waarbij ook bedrijfseconomisch toezicht op de near-bank mogelijk worden?

Moet voor „te vermelden” in het derde lid niet gelezen worden: „aan te melden”?

Artikel 44

Tegenover de algemene publiciteit, die vele andere leden bepaald zagen als een bescherming van het publiek (artikel 23), staat de uitzonderingsclausule voor het jaarverslag van de Bank. De noodzaak van deze uitzondering was de hier aan het woord zijnde leden niet duidelijk. Huns inziens behoeft immers enerzijds een niet-nominatief verslag geen onrust te wekken en voorziet anderzijds artikel 19, lid 3b, juist in de mogelijkheid van publicatie van een individuele aanwijzing. Op een nadere uiteenzetting van de verhouding tussen de verschillende door hen genoemde bepalingen stelden deze leden prijs. Hoe vaak heeft overigens sinds 1956 de Bank in totaal van haar diverse bevoegdheden gebruik gemaakt?

Artikel 45

Verscheidene leden betwijfelden of deze bepaling aan de toezichthoudende autoriteiten wel voldoende houvast biedt.

Artikel 46

Zeer vele leden waren dankbaar voor de voorgestelde bescherming van het woord „bank”, zulks in het bijzonder tegen de achtergrond van recente gebeurtenissen in de commerciële wereld. Zij hoopten, dat deze regeling in de praktijk sluitend zal blijken te zijn. Van de bevoegdheden vervat in het derde lid dient naar hun oordeel een spaarzaam gebruik te worden gemaakt. Tegen deze achtergrond gingen zij ook akkoord met delegatie aan de Kroon.

Artikel 47

Juist omdat de Minister in de memorie van toelichting (blz. 13, linkerkolom) spreekt over de „branchevervaging” en omdat hij daarbij memoreert dat spaarbanken zich geleidelijk begeven op terreinen, die vroeger aan handelsbanken toebehoorden en dat de algemene banken spaargelden zijn gaan aantrekken en zich daarmee op het terrein der spaarbanken hebben begeven, was het zeer vele leden niet goed duidelijk waarom algemene banken niet de aanduiding „spaarbank” zouden mogen voeren. Wil de Minister dit nog eens uitvoeriger uiteenzetten en zo mogelijk ook mededelen hoe het beraad is verlopen c.q. verloopt dat de Minister voert met de Bank over mogelijke regelen nopens een bescherming van het woord „spaarbank”? De aan het woord zijnde leden betreurden het, dat dit beraad nog niet is afgerond. Waarom wordt een beslissing over deze zaak aangehouden tot na de inwerkingtreding van de wet?

Bestaat er – zo vroegen ook verscheidene leden – bij de voortschrijdende branchevervaging in de bankwereld – te denken valt aan de nieuwe samenwerkingsvorm van de spaarbanken met de Bank Mees & Hope – nog wel voldoende redenen de algemene banken het recht te ontzeggen zich ook spaarbank te noemen? Wordt de bescherming van de spaarbanken niet voldoende gewaarborgd door de bescherming van het woord „bank”?

Artikel 48

Waarom zou deze facultatief gestelde bepaling niet tevens betrekking kunnen hebben op spaartegoeden?

Artikel 49

Zeer vele leden achtten een eventuele verplichting krachtens deze wet in het leven te roepen een vergaande ingreep. De toelichting rept van een algemene bereidheid bij de organisaties om aan een dergelijke regeling mede te werken. Anderzijds is er een „stok achter de deur”, neergelegd in het tweede lid, voor het geval het overleg binnen redelijke termijn niet tot een bevredigend resultaat zou leiden. Vooralsnog vroegen genoemde leden zich af, of het – wanneer de Minister het nodig zou oordelen een verplichting tot collectieve garantie in te voeren – niet beter zou zijn dit bij wet te doen.

Waarom moet in een collectieve, d.w.z. voor alle credietinstellingen geldende garantieregeling een maximum per schuldvordering worden bepaald? Is dit ook het geval in de regeling ter zake van de wettelijke aansprakelijkheid?

Aldus vastgesteld 9 april 1971.

GOEDHART
VONDELING
BAKKER
KIEFT
BROUWER
JOEKES
NOTENBOOM
W. SCHOLTEN

PORTHEINE
VAN DEN BERGH
BARENDREGT¹⁾
PEIJNENBURG
DE GOEDE
ANDRIESSEN
VERLAAN
GOUDZWAARD.

¹⁾ Als plaatsvervangster van de heer Berg, die heeft opgehouden lid der Kamer te zijn.